

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Agnieszka Rafałko
Protokolant:	Praktykant Ilona Stopka

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2020 r. w Warszawie, na rozprawie

sprawy z powództwa G. F., D. F.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

1. Zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz G. F. i D. F. kwotę 268.484,09 (dwieście sześćdziesiąt osiem tysięcy czterysta osiemdziesiąt cztery i 09/100) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 79.779,64 (siedemdziesiąt dziewięć tysięcy siedemset siedemdziesiąt dziewięć i 64/100) złotych od dnia 31 lipca 2019 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 188.704,45 (sto osiemdziesiąt osiem tysięcy siedemset cztery i 45/100) złotych liczonymi od dnia 9 października 2019 r. do dnia zapłaty.

2. W pozostałym zakresie powództwo oddała.

3. Zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz G. F. i D. F. kwotę 11.817,00 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 10.800,00 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt III C 1188/18

UZASADNIENIE WYROKU

Pozwem z dnia 23 lipca 2018 r. powodowie G. F. i D. F. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na ich rzecz kwoty 79.799,64 PLN wskutek uznania umowy kredytowej za nieważną, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 lipca 2018 r. do dnia zapłaty. Ewentualnie, na wypadek nieuznania żądania opisanego w pkt. I powodowie wnieśli o ustalenie, że umowa kredytowa nr (...) z dnia 21 lipca 2008 r. zawarta przez strony, jest nieważna. Ewentualnie, na wypadek nieuznania żądania opisanego w pkt. I i II, powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kwoty 77.707,22 PLN wskutek uznania zapisów umowy kredytowej: §2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 za bezskuteczne wobec powodów, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 lipca 2018 r. do dnia zapłaty. Wnieśli także o zasądzenie solidarnie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych, oraz kosztów opłaty skarbowej w kwocie 34 zł (pozew k. 3v).

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 21 lipca 2008 r. zawarli z pozwanym umowę kredytową nr (...) na kwotę 550.000,00 PLN, zawierając postanowienia dotyczące waloryzacji kwoty kredytu. Podnieśli, że w chwili zawarcia umowy wysokość ich zobowiązania była waloryzowana dwoma miernikami wartości wyznaczanymi swobodnie przez pozwanego, przez co została powiększona o kwotę 31.029,45 PLN. Wskazali, że do dnia 23 kwietnia 2018 r. zapłacili pozwanemu tytułem spłaty rat kredytu kwotę 232.240,52 PLN, zaś w dniu 17 lipca 2018 r. wystosowali przedsądowe wezwanie do zapłaty, doręczone pozwanemu w dniu 19 lipca 2018 r. Wskazali, że pozwany nie poinformował ich, że konstrukcja zawartej umowy wystawia ich na niczym nieograniczone ryzyko wzrostu wartości zobowiązania, z związku z czym postanowienia narzucone przez pozwanego rażąco naruszyły równowagę kontraktową, a mechanizm indeksacji stanowi nieuczciwe postanowienie umowne. Ponadto podnieśli, że zapewnienia pozwanego, że frank szwajcarski jest walutą stabilną, a ryzyko kursowe jest minimalne, było sprzeczne z wieloletnimi tendencjami na rynku walutowym. W opinii powodów przedmiotowa umowa jest niezgodna z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, tj. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe oraz art. 358¹ § 5 k.c. W tym zakresie wskazali, że kredytobiorca obowiązany jest do zwrotu ściśle określonej kwoty środków pieniężnych, którą wyznacza kwota kapitału udostępnionego i wykorzystanego przez kredytobiorcę, a więc Bank nie może żądać od kredytobiorców zwrotu większej kwoty niż ściśle określonej i oddanej do dyspozycji, a także że umowna klauzula waloryzacyjna stosowana do kwoty udzielonego kredytu wystawia kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko, co jest niedopuszczalne ze względu na charakter wzajemnie zobowiązujący umowy kredytu. Podnieśli, że z uwagi na powyższe zapisy umowne dopuszczające waloryzację są nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c., a ponieważ bez nich umowa nie zostałaby zawarta, nieważnością dotknięta jest cała umowa. Ponadto, zdaniem powodów umowa narusza art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, a więc jest nieważna, gdyż strony nie uzgodniły wszystkich istotnych elementów umowy kredytu – nie oznaczyły świadczenia. Wskazali, że niedopuszczalne są postanowienia umowne przewidujące, że spłata kredytu nastąpi w wysokości określonej przez jedną ze stron w terminie późniejszym – w tym przypadku pozwany Bank samodzielnie wyznaczył kurs zastosowany do wyliczenia równowartości w CHF udzielonego kredytu już po zawarciu umowy kredytowej, stosując przy tym dwa różne kursy. Co więcej, powodowie żądali także uznania przedmiotowej umowy za nieważną na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 4) Ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Wskazali, że za nieuczciwą praktykę rynkową pozwanego uznać należy: brak rzetelnej informacji o ryzyku walutowym, niezgodnienie mechanizmu ustalania ceny produktu, zatajenie rzeczywistego kosztu spłaty kredytu. Powodowie podnieśli także, że przysługuje im interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, gdyż umowa wyznacza zakres ich zobowiązań i stanowi podstawę dla pozwanego w ustalaniu wysokości rzekomych kwot należnych, zaś między stronami istnieje spór co do treści wzajemnych praw i obowiązków. Powodowie wskazywali także na nieuczciwość postanowień umownych w postaci klauzul indeksacyjnych - § 2 ust. 2 umowy oraz § 7 ust. 1 umowy. Podnieśli, że są konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c., a także, że postanowienia umowne przewidujące określenie kwoty kredytu oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej w zależności od jednostronnie wyznaczonego przez pozwanego kursu CHF, naruszają przepisy art. 385¹ § 1 oraz art. 385³ pkt. 20 k.c. Postanowienia te nie zostały z powodami uzgodnione indywidualnie, kształtują ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a także nie określają głównego świadczenia stron i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Wskazali, że po uznaniu klauzul indeksacyjnych za nieuczciwe i bezskuteczne możliwe są trzy rozwiązania: 1) przyjęcie, że cała umowa jest nieważna, gdyż strony nie zawarłyby umowy bez skutecznego mechanizmu waloryzacji; 2) przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce nieważnych lub bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żaden inny zapis; 3) przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych zapisów indeksacyjnych na drodze sądowej wprowadza się inny mechanizm waloryzacyjny w oparciu o zasady współżycia społecznego. Podali, że trzecie rozwiązanie uznać należy za niedopuszczalne. Wskazali, że dla ustalenia wysokości świadczeń nienależnie zapłaconych należy dokonać porównania rat należnych w każdym miesiącu pozwanemu do wysokości rat faktycznie spłaconych przez powodów, zaś odpowiedzialność pozwanego za otrzymywanie świadczeń zawyżonych może kształtować się według dwóch reżimów: 1) odpowiedzialności kontraktowej z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania; 2) według przepisów o obowiązku zwrotu świadczenia nienależnego. Ponadto powodowie podnieśli, że ich roszczenie nie jest przedawnione (uzasadnienie pozwu k. 5v-59).

W odpowiedzi na pozew z dnia 28 września 2018 r. pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (odpowiedź na pozew k. 355-356).

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powództwo jest bezpodstawne co do zasady i niewykazane co do wysokości. Zaprzeczył m.in., że: przedmiotowa umowa jest nieważna lub zawiera jakiegokolwiek postanowienia abuzywne, powodowie posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia treści stosunku, Bank stosował sprzeczne z prawem praktyki rynkowe, treść umowy była sprzeczna z przepisami prawa, strony nie uzgodniły przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu, wartość zadłużenia i wysokość rat kredytu została pozostawiona do swobodnego uznania pozwanego, pozwany określił kurs waluty w sposób arbitralny, Bank nie dopełnił obowiązków informacyjnych, kwestionowane postanowienia spełniały przesłanki do uznania za abuzywne. Pozwany wskazał też, że kredyt powodów jest kredytem walutowym, powodowie mieli swobodny wybór co do jego rodzaju, posiadali także zdolność kredytową do zaciągnięcia kredytu w PLN. Podniósł, że powodowie posiadają wyższe wykształcenie i mieli ponadprzeciętną wiedzę w temacie struktur ekonomicznych, a także znali ryzyko zmiany kursu walut – zapoznali się z Informacją o Ryzyku Kursowym, co potwierdzili własnoręcznym podpisem. Zrezygnowali z możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF, jak również bezpłatnego przewalutowania kredytu na PLN. Wskazał, że przed podpisaniem umowy powodowie otrzymali Regulamin i Cennik, zapoznali się z jego treścią i zaakceptowali warunki, co potwierdza § 1 pkt 1 umowy. W kwestii kursów pozwany wskazał, że podstawą do ustalania kursów kupna i sprzedaży zawartych w TKWO banku jest kurs bazowy, TKWO jest tworzona przynajmniej raz dziennie, a stosowany przez bank kurs jest kursem rynkowym. Podniósł, że zasada, jak i sposób indeksacji zostały dostatecznie określone w umowie i Regulaminie, a więc bezzasadne są twierdzenia, że umowa jest sprzeczna z art. 69 Prawa bankowego. W ocenie pozwanego powodowie nie mają także interesu prawnego w zakresie powództwa o ustalenie. Bezpodstawne są zarzuty rzekomej abuzywności postanowień umowy, zaś uznanie przez Sąd w ramach kontroli abstrakcyjnej postanowienia wzorca za niedozwolone, nie przesądza, że postanowienie umowne powstałe na bazie takiego postanowienia jest automatycznie bezskuteczne. Wskazał, że we wniosku o kredyt powodowie wskazali jego rodzaj, walutę oraz walutę spłaty, co świadczy, iż postanowienia umowne zostały z powodami uzgodnione indywidualnie. Ponadto wskazał, że sporne klauzule określają główne świadczenie stron i są sformułowane w sposób jednoznaczny, a także nie spełniają przesłanki naruszenia interesów powodów i sprzeczności z dobrymi obyczajami – powodowie nie są pokrzywdzeni ekonomicznie wskutek spornych klauzul. W razie uznania spornych postanowień za bezskuteczne, pozwany widzi trzy rozwiązania: 1) utrzymanie w mocy spornego postanowienia, które mogłoby być nieuczciwie wykorzystane, ze wskazaniem przez Sąd, jak należy je interpretować, aby wykluczyć możliwość nieuczciwego wykorzystania; 2) uzupełnienie przepisami powszechnie obowiązującego prawa „luki” powstałej w klauzuli indeksacyjnej, po usunięciu z niej uznanego za abuzywne odwołania do TKWO; 3) uzupełnienie postanowienia umowy o wymogi ujęte w przepisach prawa powszechnie obowiązującego i tym samym eliminacja abuzywności. Pozwany wskazał także, że bezpodstawny jest zarzut dopuszczenia się przez bank nieuczciwej praktyki rynkowej. Podniósł także, że brak jest podstaw do uznania bezpodstawnego wzbogacenia banku kosztem powodów oraz uznania odpowiedzialności pozwanego na zasadzie odpowiedzialności kontraktowej. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia roszczeń powodów (uzasadnienie odpowiedzi na pozew k. 364-492).

Pismem z dnia 09 września 2019 r., powodowie dokonali modyfikacji powództwa, wnosząc o ustalenie, że umowa kredytowa nr (...) z dnia 21 lipca 2008 r. zawarta przez strony jest nieważna i zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kwoty 268.484,09 PLN jako zwrotu świadczeń nienależnych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 lipca 2018 r. do dnia zapłaty. Ewentualnie na wypadek nieuznania powyższego żądania, wnieśli o ustalenie, że zapisy umowy kredytowej § 2 ust. 2 umowy oraz § 7 ust. 1 umowy są bezskuteczne wobec powodów oraz zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kwoty 92.682,22 PLN, wskutek pobrania przez pozwanego od powodów zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów umowy, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 lipca 2018 r. do dnia zapłaty – z pozostawieniem pozostałych żądań pozwu bez zmian (pismo zawierające modyfikację powództwa k. 952-953).

W uzasadnieniu modyfikacji powodowie wskazali, że modyfikacja powództwa ma charakter porządkujący i opiera się na tej samej podstawie faktycznej i prawnej co dotychczas. Wskazali, że przysługuje im interes prawny w ustaleniu

nieważności umowy, gdyż wyznacza ona zakres ich zobowiązań i stanowi podstawę dla pozwanego w ustaleniu rzekomych kwot należnych od powodów. W zakresie roszczenia o zapłatę podnieśli, że zmierza ono do uzyskania zwrotu od pozwanego wszystkich kwot zapłaconych bez tytułu prawnego, ze względu na nieważność umowy – od dnia zawarcia umowy do dnia 05 kwietnia 2018 r. (ostatnia spłata objęta żądaniem pozwu) powodowie zapłacili na rzecz pozwanego kwotę 232.240,52 PLN, po wniesieniu pozwu w dalszym ciągu spłacali raty kredytu i w tym okresie tj. do dnia 05 sierpnia 2019 r. zapłacili na rzecz pozwanego jeszcze 36.243,57 PLN, czyli w sumie 268.484,09 PLN. W zakresie roszczenia ewentualnego wskazali, że przysługuje im interes prawny w żądaniu ustalenia, co rozstrzygnie spór prawny pomiędzy stronami i stanie się podstawą rozliczeń na przyszłość. W zakresie roszczenia o zapłatę podnieśli, że od dnia zawarcia umowy do dnia 23 kwietnia 2018 r. zapłacili o 77.707,22 PLN za dużo z tytułu spłat rat kredytu, zaś od dnia wniesienia pozwu do dnia 05 sierpnia 2019 r. nadpłacili z tytułu spłat jeszcze 14.975,00 PLN, co w sumie daje 92.682,22 PLN nadpłaconych rat (uzasadnienie modyfikacji k. 953-956).

W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 22 października 2019 r. pozwany podtrzymał w całości dotychczasowe stanowisko, wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów zwrotu kosztów procesu (pismo k. 978).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. prowadzi działalność m. in. pośrednictwa pieniężnego, działalność holdingów finansowych, finansową działalność usługową z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych, działalność maklerską związaną z rynkiem papierów wartościowych i towarów giełdowych, działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych, działalność związaną z zarządzaniem funduszami (wydruk KRS k. 497-503).

W dniu 12 czerwca 2008 r. powodowie G. F. i D. F. zwrócili się do pozwanego o udzielenie kredytu w kwocie 550.000 zł z przeznaczeniem na budowę oraz spłatę zobowiązań innych niż mieszkaniowe. We wniosku kredytowym dokonali wyboru waluty wskazując na CHF. Okres kredytowania wskazali na 360 miesięcy (wniosek kredytowy k. 527-529).

Standardowa procedura udzielania kredytu hipotecznego wyglądała w banku następująco: Na pierwszym spotkaniu z klientami, na podstawie ustnych informacji od klienta, pracownik banku przeprowadzał wstępną symulację kredytową, stosowaną do wybranej przez klienta waluty. Klienci otrzymywali ofertę w walucie obcej, a następnie w PLN i składali stosowne oświadczenia oraz wniosek kredytowy. Wniosek kredytobiorcy był przesyłany do centrali. Klienci mieli możliwość zabrania projektu umowy do domu. U pozwanego nie obowiązywały żadne wytyczne co do negocjowania postanowień kredytu, zaś regulamin i cennik były ogólnodostępne (zeznania świadka A. K. k. 1010).

Z parametrów wejściowych symulacji wynikało, że powód G. F., jako główny wnioskodawca, posiadał zdolność kredytową przy wysokości raty w PLN - 3.754,22 zł oraz przy wysokości raty CHF - 2.489,69 zł. Bank dokonał szacunkowego wyliczenia wysokości raty w następujący sposób:

- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu waluty i aktualnym poziomie stopy procentowej - szacowana wysokość raty 2.489,69 PLN;
- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy założeniu że stopa procentowa kredytu/pożyczki w CHF jest równa stopie procentowej kredytu/pożyczki w PLN (7.5591%), a kapitał jest większy o 20% - szacowana wysokość raty 4.722,37 PLN;
- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy tj. 14.55% - szacowana wysokość raty 2.851,95 PLN;
- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400.00 pb. - szacowana wysokość rat 3.998,37 PLN;

- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy procentowej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 0.57 p.p. - szacowana wysokość raty 2.685,25 PLN (parametry wejściowe symulacji k. 532).

W dniu 09 lipca 2008 r. pozwany rozpatrzył wniosek kredytowy powodów, wydając w tym zakresie pozytywną decyzję kredytową, tj. przyznając powodom kredyt w wysokości 550.000 zł (decyzja kredytowa nr (...) k. 533-537v).

W dniu 21 lipca 2008 r. pomiędzy powodami a pozwanym Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. została zawarta umowa kredytu hipotecznego nr (...), na mocy której Bank udzielił powodom kredytu indeksowanego do CHF. Integralną część umowy stanowiły: regulamin, dyspozycja wypłaty kredytu, pełnomocnictwo dla banku do wykonywania czynności w imieniu kredytobiorcy, cennik kredyt hipoteczny/pożyczka hipoteczna (umowa k. 62-67; regulamin (...) k. 504-514; regulamin (...) k. 514-523; pełnomocnictwo k. 526; cennik k. 524-525).

Kwota kredytu powodów opiewała na 550.000,00 PLN, przy czym została poddana indeksacji do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy - § 2 ust 2 umowy.

Zgodnie z § 2 ust. 3 umowy, celem kredytu jest budowa domu metodą gospodarczą – 500.000 PLN oraz spłata kredytu konsumpcyjnego – 50.000 PLN. Stosownie do § 2 ust. 4 i 5 umowy, przedmiotem kredytowania oraz przedmiotem zabezpieczenia, na którym została ustanowiona hipoteka jest nieruchomości przy ul. (...) w W.. Okres kredytowania został określony na 432 miesiące - § 2 ust 6 umowy.

Zgodnie z § 6 ust. 1-5 umowy, kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej. W przypadku kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza, iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo - odsetkowej. Oprocentowanie kredytu wynosi 3.7127 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3 M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 0.9227 p.p. stałej w całym okresie kredytowania. Oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M.

Kredytobiorca oświadczył, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymał pismo "Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej" i zapoznał się z nim - § 5 ust. 3 umowy.

W § 7 ust. 1 umowy zapisano, że kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...)S.A. W myśl ust. 2 § 7 umowy, kredyt będzie spłacany w 432 ratach miesięcznych, w tym 24 rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 408 równych rat miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej. Zgodnie z ust. 3 § 7 umowy, spłata kredytu następować będzie poprzez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy. Spłaty rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych będą następować w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu lub jego pierwszej transzy, począwszy od miesiąca następnego po wypłacie środków kredytu. Ostatnia rata spłaty kredytu ma charakter raty wyrównującej, co oznacza, że służy rozliczeniu całości zobowiązania kredytobiorcy względem banku (ust. 4 i 5 § 7 umowy).

Na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami kredytobiorca ustanowił: hipotekę kaucyjną do sumy 935.000,00 PLN na nieruchomości położonej w W. przy ul. (...); cesję na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych ww. nieruchomości; cesję na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy (§ 9 umowy).

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy, całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosi 522.108,12 PLN.

Integralną część umowy stanowił regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. (regulamin (...) k. 504-513). W myśl § 2 pkt 18 regulaminu, kredyt indeksowany kursem waluty obcej oznacza kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 regulaminu, kredyt udzielony jest w PLN. Kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. W ust. 9 § 3 regulaminu wskazano, że kwota wnioskowanego kredytu nie może być niższa niż 20.000 PLN w przypadku kredytu hipotecznego, pożyczki hipotecznej, kredytu konsolidacyjnego i 50.000 PLN w przypadku kredytu hipotecznego biznes.

Stosownie do § 5 ust. 15 regulaminu, w przypadku kredytu w walucie obcej: 1) wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu, 2) kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiernalnych i jest udzielany w złotych polskich. W umowie kredytowej kwota kredytu jest określona w PLN, 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w sposób określony w dyspozycji uruchomienia kredytu, po jej akceptacji przez Bank, 4) uruchomienie środków z kredytu następuje w PLN.

W § 6 ust. 1 i 2 regulaminu zapisano, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, na podstawie stopy referencyjnej powiększonej o marżę zgodnie z umową kredytu. Odsetki są naliczane za każdy dzień od salda zadłużenia przy założeniu, że rok ma 360 dni, a każdy miesiąc 30 dni. W przypadku zmiennej stopy procentowej zmiana oprocentowania kredytu następuje według zasad określonych w umowie kredytu. W ust. 4 wskazano, że w indywidualnych przypadkach Bank zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości marży przy podejmowaniu decyzji kredytowej, a w ust. 5, że odsetki płatne są razem z miesięcznymi spłatami raty kredytu.

W § 7 regulaminu wskazano, że kredytobiorca zobowiązuje się zapłacić wszelkie opłaty i prowizje należne bankowi w związku z zawarciem umowy kredytu określone w cenniku i zwrócić wszelkie koszty poniesione przez bank w związku z realizacją umowy kredytu, łącznie z kosztami związanymi z ustanowieniem prawnych zabezpieczeń, w tym udzielenia Bankowi pełnomocnictwa (ust. 1 i 2). Składki z tytułu umów ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia nieruchomości i/lub budowy należne zakładowi ubezpieczeń, z którym Bank zawarł umowę o współpracy, Bank pobiera co miesiąc, przy czym pierwsza składka pobierana jest w dniu wypłaty kredytu lub pierwszej transzy, a kolejne składki 5 dnia każdego miesiąca, poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy, chyba że ogólne warunki ubezpieczenia stanowią inaczej (ust. 3). Prowizja od udzielenia kredytu płatna jest w dniu uruchomienia środków z kredytu na podstawie cennika obowiązującego w dniu złożenia wniosku, z zastrzeżeniem § 5 ust. 14 pkt 1 (ust. 4).

Zgodnie z § 8 ust. 4 regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku.

Zgodnie z § 9 ust. 4, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

W § 11 ust. 1 regulaminu przewidziano, że Bank na wniosek Kredytobiorcy może przewalutować kredyt. W § 13 ust. 4 wskazano, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej dla odnowienia zabezpieczeń kredytu stosuje się kurs sprzedaży dewiz obowiązujący w dniu odnawiania zabezpieczenia na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut obcych (regulamin stanowiący załącznik do Umowy, wersja (...) k. 504-514).

W czasie trwania umowy kredytowej obowiązywały dwie wersje regulaminu: wersja (...) stanowiąca załącznik do Umowy Kredytu wprowadzona zarządzeniem (...) Prezesa Zarządu Banku (...) z dnia 28 kwietnia 2008 r., a następnie,

wersja (...), wprowadzona w związku z wejściem w życie ustawy antyspreadowej, w której Bank dokonał zmiany wcześniejszego Regulaminu wprowadzając m.in. szczegółowe zasady ustalania kursów walut dla potrzeb przeliczenia rat spłaty (regulamin (...) k. 504-514; regulamin (...) k. 514-523; zarządzenie nr (...) k. 907). W czasie trwania umowy kredytowej obowiązywały dwa cenniki: z dnia 28 kwietnia 2008 r., następnie z dnia 1 czerwca 2009 r. (cennik k. 524-525).

Zawierając umowę o kredyt powodowie udzielili pozwanemu pełnomocnictwa m.in. do pobierania z ich rachunku bankowego prowadzonego przez Bank (...) S.A. środków pieniężnych z zaliczeniem ich na spłatę wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat, w przypadku opóźnienia względnie zwłoki ze spłatą tych zobowiązań w wysokości wynikającej z umowy o kredyt (pełnomocnictwo k. 526).

Wraz z wnioskiem kredytowym klienci pozwanego otrzymywali załącznik stanowiący informację o ryzyku kursu waluty obcej oraz stóp procentowych (zeznania świadka A. K. k. 1010; Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej k. 538).

W dokumencie „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”, opisano ryzyko zmian kursowych walutowych. W zakresie Ryzyka zmian stóp procentowych podano, że zarówno w przypadku kredytów złotych jak i walutowych, oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową, kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych. Wskazano, że oprocentowanie składa się ze stałej marży Banku i zmiennej stopy referencyjnej, w zależności od waluty kredytu i zmienia się co kwartał. Bank ustalając stawkę oprocentowania kredytu na dany okres, uwzględnia wysokość stopy referencyjnej z ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy. Podano, że wysokość stopy referencyjnej ustalana jest nie przez Bank, lecz na rynku międzybankowym. W dokumencie została zamieszczona tabela, która przedstawiała przykładowy wpływ zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu:

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej – 577,24 zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN, a kapitał jest większy o 20% - 859,17 zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym a minimalnym kursem CHF z ostatnich 12 miesięcy, to jest o 10,88 % - 640,05 zł;
- wysokość raty kapitałowo- odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb – 806,95 zł;
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy referencyjnej z okresu ostatnich 12 miesięcy, to jest o 0,788 p.p. – 619,15 zł.

W informacji znajdowało się również oświadczenie, że powodowie zapoznali się z powyższą informacją oraz, że w pierwszej kolejności przedstawiono im ofertę w PLN, z której rezygnują. Oświadczenie to zostało podpisane przez powodów (Informacja k. 538-539).

W pozwanym Banku nie obowiązywały wytyczne co do negocjowania kredytu. Pracownicy pozwanego nie byli premiowani za udzielanie kredytu w CHF (zeznania świadka A. K. k. 1010).

Zawierając umowę o kredyt hipoteczny doradca bankowy sugerował powodom, że CHF jest walutą stabilną. Nie przeprowadzono jednak symulacji, jak wyglądałaby rata kredytu w zależności od wzrostu ceny CHF, nie wyjaśniono także pojęcia spreadu (zeznania powoda G. F. k. 1011).

Kredyt został wypłacony powodom w sześciu transzach (dyspozycje wypłat środków k. 540-546).

Na dzień 25 czerwca 2020 r. saldo zadłużenia powodów względem pozwanego wynosiło 166.708,82 CHF, tj. 695.209,12 PLN (zaświadczenie o obsłudze kredytu k. 1026).

Powodowie, w okresie od dnia 05 sierpnia 2008 r. do dnia 05 sierpnia 2019 r. dokonali na rzecz pozwanego spłaty kwoty 268.484,09 PLN (zaświadczenie spłat dokonanych przez powodów k. 1029-1035).

Pismem z dnia 17 lipca 2018 r. powodowie wystosowali do pozwanego przedsądowe wezwanie do zapłaty. Pozwany nie spełnił żądania powodów (predsądowe wezwanie do zapłaty k. 68-69).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o dowody wyszczególnione powyżej. W zakresie dowodów z dokumentów, ich autentyczność i prawdziwość nie była podważana przez strony procesu, Sąd również nie widział podstaw do ich kwestionowania. Podkreślić należy, iż w ocenie Sądu, wymienione i dołączone do pism stron orzeczenia sądów powszechnych stanowiły wyłącznie wzmocnienie argumentacji strony je przedstawiającej, rozwinięcie zajętą w sprawie stanowiska.

Podobnie dla ustalenia stanu faktycznego bez znaczenia pozostawały następujące dokumenty, które stanowiły wyłącznie poparcie argumentacji prawnej strony je przedstawiającej: Raport (...); Pismo Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 03 lipca 2020 r.; Biała księga kredytów frankowych, (...) Banków (...) 2015; Wywiad z J. B.; Wywiad z J. K.; Stanowisko Rzecznika Finansowego „Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami”; Rekomendacja S Komisji Nadzoru Bankowego z 2006 r.; „Podejmowanie decyzji (...)” z dnia 09 lipca 2008 r. wraz z Opinią Departamentu Obsługi Produktów Bankowości Hipotecznej; artykuł dot. upadku L. B.; artykuł dot. zniesienia minimalnego kursu wymiany franka szwajcarskiego; Raport UOKiK dotyczący spreadów, wrzesień 2009; Raport KNF 2013; Opinia i Raport Niezależnego Biegłego Rewidenta za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 r. i 31 grudnia 2014 r.; Raport Banku (...) S.A. za 2013 i 2014 r.; Opinia prywatna firmy (...); Opinia prof. dr hab. K. J.; Opinia Sądowa; Stanowisko Pierwszego Prezesa SN z dnia 06 września 2016 r.; Opinia prawna prof. UW dr Hab. M. K.; Stanowisko (...) z dnia 16 czerwca 2016 r.; artykuł prof. M. R..

Sąd w swoich ustaleniach oparł się również na osobowych źródłach dowodowych. W niniejszej sprawie przesłuchano świadka A. K. (protokół rozprawy z dnia 12 grudnia 2019 r. k. 1010). Świadek wskazała, że nie kojarzy powodów. Zeznała, że w latach 2004 – 2010 zajmowała się obsługą klientów w pozwanym Banku, wskazała, że u pozwanego istniała możliwość zmiany sposobu spłaty kredytu oraz że nie było żadnych wytycznych co do negocjowania kredytu. Wskazała, że klienci otrzymywali ofertę w walucie obcej, a następnie w walucie PLN i składali stosowne oświadczenia, po czym ich wnioski były przesyłane do centrali. Zeznała także, że na pierwszym spotkaniu, na podstawie ustnych informacji od klienta, pracownik przeprowadzał wstępna symulację kredytową, a jeśli klient był zainteresowany to wybierał walutę kredytu i mógł zabrać projekt umowy do domu.

W ocenie Sądu zeznania świadka mogły stanowić świadectwo tego, jakie procedury dotyczące udzielania kredytów indeksowanych obowiązywały u pozwanego, jednakże z uwagi na fakt, iż świadek nie brała udziału w udzielaniu kredytu powodom, na ich podstawie nie dało się ustalić żadnych konkretnych okoliczności dotyczących zawarcia przedmiotowej umowy.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka J. C. oraz K. M., uznając go jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Tezy dowodowe powyższych dowodów nie odnosiły się wprost do spornej umowy łączącej strony niniejszego postępowania - dowody miały na celu wykazanie mechanizmów obowiązujących u pozwanego m.in. w zakresie ustalania wartości Tabel Kursów Walut Obcych.

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiły jednak zeznania powodów (protokół rozprawy z dnia 12 grudnia 2019 r. k. 1011-1012). Oceniając ich treść, Sąd miał przede wszystkim na względzie subsydiarność dowodu w tym zakresie wynikającą z treści art. 299 k.p.c. jak i fakt, iż z oczywistych względów powodowie byli zainteresowani uzyskaniem konkretnego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Pomimo powyższego, w ocenie Sądu

relacja przedstawiona przez powoda G. F., a potwierdzona przez powódkę D. F., była co do zasady wiarygodna. Dokonując powyższych ustaleń faktycznych Sąd nie znalazł podstaw, aby nie dać wiary zeznaniom powodów dotyczącym okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy kredytu. Jak wskazywał powód, na pierwszym spotkaniu z doradcą bankowym pozwanego, powodowie otrzymali informację, iż nie posiadają zdolności kredytowej w PLN, ale posiadają w walucie CHF. Doradca sugerował im, iż waluta CHF jest stabilna, nie przeprowadził jednak symulacji wysokości raty w zależności od wahań kursu. Powód wskazał ponadto, że podczas zawierania umowy nie otrzymali informacji o możliwości zamiany jej zapisów, a także o możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF. W swoich zeznaniach powódka wskazała jedynie, że negocjowaniem umowy zajmował się powód i potwierdziła jego zeznania.

Pominięciu podlegał wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, z uwagi, iż rozstrzygnięcie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych, w szczególności, w kontekście oceny przez pryzmat przepisów prawa postanowień wprowadzających do umowy mechanizm indeksacji oraz odnoszących się do kursu waluty do przeliczeń związanych z umową. Fakty o charakterze ogólnym związane z oprocentowaniem kredytów indeksowanych do CHF na rynku polskim, ryzykiem związanym z wahaniami kursów walut, ustaleniem rynkowego charakteru kursu, brakiem korzyści po stronie pozwanego w związku ze wzrostem kursu CHF, czy metod ewidencjonowania w księgach i sprawozdaniach banków kredytów walutowych indeksowanych do CHF, także nie miały znaczenia dla dokonania tej oceny.

Sąd pominął także wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, gdyż wobec przyjętej podstawy rozstrzygnięcia, obliczenie wysokości rat z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych było zbędne.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo powodów podlegało uwzględnieniu w części.

Po dokonaniu modyfikacji powództwa pismem z dnia 09 września 2019 r., powodowie w ramach roszczenia głównego wnosili o ustalenie, że umowa kredytowa nr (...) z dnia 21 lipca 2008 r. zawarta przez strony jest nieważna i zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kwoty 268.484,09 PLN, jako zwrotu świadczeń nienależnych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 lipca 2018 r. do dnia zapłaty.

Podstawę prawną rozpoznania żądania strony powodowej stanowił art. 410 k.p.c. Powodowie podnosili bowiem, że umowa zawarta między stronami była nieważna, a w efekcie świadczenie spełnione na rzecz pozwanego było nienależnym, na poparcie czego powoływali szereg argumentów natury prawnej. Odnosząc się do każdego z nich wskazać należy, co następuje.

Na wstępie należy wskazać, że pozwany miał status przedsiębiorcy w rozumieniu tak przepisów kodeksu cywilnego, jak i ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, zaś powodowie byli konsumentem w rozumieniu przepisów wskazanych ustaw. Przedmiotowa umowa kredytu nie została bowiem zawarta w związku z prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą lub zawodową, zaś środki z umowy kredytu posłużyć miały na budowę domu metodą gospodarczą oraz spłatę kredytu konsumpcyjnego.

Nie sposób podzielić argumentacji strony powodowej, aby postanowienia umowy kredytu były sprzeczne z art. 69 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy oraz art. 353 k.c. Zasadnicze elementy stosunku prawnego w postaci umowy kredytu bankowego zostały określone w art. 69 Prawa bankowego. Zgodnie z treścią tego przepisu, obowiązującym na dzień zawarcia umowy, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu” (ust. 1). Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy; 2) kwotę i walutę kredytu; 3) cel, na który kredyt został udzielony; 4) zasady i termin spłaty kredytu; 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany; 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu; 7) zakres

uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu; 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych; 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje; 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Zdaniem Sądu umowa o kredyt zawarta między stronami niniejszego postępowania wypełniała dyspozycję art. 69 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy. Mianowicie z jej treści wynikało jednoznacznie, że pozwany zobowiązuje się oddać powodom jako kredytobiorcom, na czas oznaczony, kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel. Umowa ta określała kwotę i walutę kredytu. Literalna treść umowy wskazywała, że jest to kwota w złotych polskich – zgodnie z § 2 ust. 1 umowy, kwotę kredytu określono na 550.000 PLN. Zaznaczenia przy tym wymaga, że o tym, iż walutą kredytu było PLN, poza treścią § 2 ust. 1 umowy świadczy także sformułowanie zawarte w § 2 ust. 2 zd. 2 umowy in fine o treści: „zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej”. Zmiany kursów walut mogły mieć wpływ jedynie na wysokość kredytu zaciągniętego w PLN, bowiem na wysokość zobowiązania wyrażonego po indeksacji w CHF zmiana kursu waluty franka szwajcarskiego wpływu mieć nie mogła. Za powyższym przemawia także wskazana w § 9 ust. 1 pkt 1) umowy waluta zabezpieczenia w PLN, jak również treść § 2 pkt 18 Regulaminu obowiązującego w dacie zawarcia przedmiotowej umowy, zgodnie z którym przez kredyt indeksowany kursem waluty obcej rozumie się kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Waluty Obcej obowiązującej u pozwanego oraz treść § 3 ust. 1 i 2 Regulaminu, w myśl których kredyt udzielony jest w PLN, a jedynie może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. O powyższym świadczył także § 9 ust. 4 Regulaminu, w myśl którego w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych. Zdaniem Sądu cytowane postanowienie potwierdza również twierdzenie, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym nie czyniąc z ocenianego kredytu stricte kredytu udzielonego w walucie obcej.

Z powyższego wynika więc, że zastosowany w umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu wyrażonej w PLN, a stanowił jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania banku do wypłaty kredytu w złotych polskich, zostanie przeliczone na walutę obcą - CHF i kredytobiorca będzie zobowiązany do dokonania spłaty kredytu w wysokości wynikającej z tak dokonanego przeliczenia i w ratach ustalonych w CHF.

Sąd podzielił w tym zakresie stanowisko wyrażane w orzecznictwie, że jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, dopuszczalne jest zgodnie z art. 358 k.c., aby wypłata i spłata kredytu następowała w walucie polskiej albo w tej walucie, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności. Wniosek taki ma zastosowanie do umów z właściwie sporządzoną klauzulą waloryzacyjną - indeksacyjną, denominacyjną (wyroki SN z dnia 25 marca 2011 r., sygn. IV CSK 377/10, z dnia 29 października 2019 r., sygn. IV CSK 309/18).

W ocenie Sądu strony umowy kredytu korzystając z zasady swobody umów wyrażonej art. 353¹ k.c., mogły w umowie zawrzeć postanowienia różnicujące walutę kredytu w zakresie zobowiązania banku wypłacającego kredyt i walutę zobowiązania kredytobiorcy – walutę kredytu do spłaty. Wskazać bowiem należy, że treść art. 69 ustawy Prawo bankowe w dacie zawarcia spornej umowy nie kreowała bezwzględnie obowiązującej normy prawnej, z której wynikałoby, że waluta kredytu winna być tożsama w zakresie waluty wypłaty i spłaty kredytu. Ponadto Sąd podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 roku, sygn. I CSK 1049/14, w którego uzasadnieniu jednoznacznie opisano konstrukcję i dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego. W szczególności Sąd Najwyższy wskazał, że jest to umowa na podstawie której „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych

rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. (...) mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego).”

Zbieżny pogląd Sąd Najwyższy wyraził także w wyroku z 19 marca 2015 r., sygn. IV CSK 362/14, w którym, odwołując się do przepisów zawartych w Ustawie z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, wskazano, że „ideą dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad (...) Ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia”.

Należy odwołać się także do art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, zgodnie z którym, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b Prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Przepis ten reguluje kwestie intertemporalne związane z jego stosowaniem i wprost potwierdza, że co do zasady zawieranie umów kredytu indeksowanego było przed wprowadzeniem ww. ustawy dopuszczalne.

Zdaniem Sądu z powyższych przepisów wyraźnie wynika dopuszczenie przez prawo kredytów denominowanych i indeksowanych do waluty innej niż waluta polska. Rozwiązanie takie stanowi element umowy kredytu i tym samym nie pozbawia takiej umowy charakteru umowy kredytu bankowego. Tak ujęta umowa kredytu indeksowanego mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego, nie narusza żadnego przepisu, nie zmierza do obejścia prawa. Należy zauważyć, że ustawa antyspreadowa stanowiła odpowiedź na potrzeby rynku kredytowego, który rozwinął się na szeroką skalę w takiej formie kredytowania. Skoro tak, nie sposób przyjąć, że tak ukształtowana forma prawna, usankcjonowana w 2011 r., była niedopuszczalna w okresie wcześniejszym. Takie rozumowanie prowadziłoby do zanegowania obecnej regulacji w zakresie kredytów indeksowanych, wynikającej z Prawa Bankowego, począwszy od 2011 r.

Należy także podkreślić, że charakter przedmiotowej umowy zawartej przez strony, wskazywał, że świadczenie kredytobiorcy obejmowało spłatę kredytu, której wysokość w porównaniu z oddaną mu przez pozwanego kwotą była wyższa, z uwagi na zastosowanie miernika indeksacyjnego oraz odsetek kapitałowych (por. wyrok SN z dnia 1 marca 2017 r., sygn. IV CSK 285/16).

Ponadto, zdaniem Sądu, sporna umowa nie sprzeciwia się powołanemu przepisowi art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, w zakresie w którym przepis ten stanowi, że kredytobiorca zobowiązuje się do zwrotu wykorzystanego kredytu. Powodowie wskazywali, że niedopuszczalne jest żądanie przez pozwanego zapłaty innej (w tym przypadku wyższej) kwoty niż ta, na jaką kredyt został udzielony, bowiem kredytobiorca obowiązany jest do zwrotu ściśle określonej kwoty środków pieniężnych, którą wyznacza kwota kapitału udostępnionego i wykorzystanego przez kredytobiorcę. Należy jednak zauważyć, że takie twierdzenie mogłoby zostać uznane za zasadne jedynie w przypadku umów zawieranych w walucie polskiej – choć oznaczałoby wyłączenie wszelkiej formy waloryzacji kapitału kredytu. W niniejszej sprawie, umowa na skutek wprowadzonej indeksacji odnosi wysokość spłacanej kwoty do kursu franka szwajcarskiego (CHF). Umowa tego rodzaju jest ekonomicznym odzwierciedleniem kredytu w walucie obcej. Podobnie jak w przypadku kredytu udzielonego i wypłaconego w walucie obcej CHF, kredyt indeksowany uzależnia wysokość spłaty w walucie polskiej od kursu CHF, co skutkuje tym, że w określonej sytuacji rynkowej bank może tytułem spłaty kapitału kredytu uzyskać wyższą lub niższą kwotę (w PLN) niż wypłacona kredytobiorcy.

Zgodnie z art. 358¹ § 2 k.c., strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Takim miernikiem wartości może być również waluta obca, w oparciu

o którą nastąpi przeliczenie zobowiązania jednej ze stron umowy (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 5 października 2014 r. sygn. VI ACa 1721/13; wyroki SN z dnia 13 maja 2005 r., sygn. I CSK 690/04; z dnia 2 lutego 2015 r., sygn. I CSK 257/14; z dnia 15 lutego 2013 r., sygn. I CSK 313/12). Z powyższego wynika, że dopuszczalną waloryzacją świadczeń stron było również odwołanie się do wartości waluty obcej. W doktrynie oraz orzecznictwie dominuje pogląd łączący waloryzację umowną (art. 358¹ §2 k.c.) ze zjawiskiem zmiany wartości świadczenia pieniężnego w czasie. W niniejszej sprawie, celem zastosowanej w przedmiotowej umowie klauzuli indeksacyjnej, nie było określenie na przyszłość wysokości świadczenia stosownie do jego przyszłej wartości, natomiast jej celem było zastosowanie w umowie innej stawki referencyjnej oprocentowania niż w przypadku waluty polskiej (np. stawki LIBOR). W sytuacji zastosowania takiej klauzuli kredytobiorca może bowiem uzyskać kredyt na lepszych warunkach niż w przypadku kredytu złotowego, z uwagi na niższe oprocentowanie. Bank zaś, poprzez oferowanie bardziej konkurencyjnego produktu, ma możliwość zwiększenia liczby klientów i swojego przychodu. Naliczanie przez bank odsetek przy zastosowaniu korzystniejszej stopy procentowej było możliwe jedynie w sytuacji przeliczania wierzytelności kredytu do CHF.

W związku z powyższym należy zauważyć, że taki sposób zastosowania klauzuli waloryzacyjnej z art. 358¹ § 2 k.c., tj. poprzez podwójne przeliczenie na CHF i PLN w celu zastosowania określonej stawki procentowej, różny jest od tradycyjnego modelu, w którym wierzytelność przy zawarciu umowy wyrażana jest od razu w walucie obcej i spłacana według kursu aktualnego na datę wymagalności poszczególnych rat, oraz który nastawiony jest na utrzymanie w czasie wartości świadczenia. Nie oznacza to jednak, że takie zastosowanie rozważanego przepisu jest przez to sprzeczne z ustawą.

Dokonując analizy dalszych zarzutów podniesionych przez powodów Sąd uznał za niezasadny także zarzut dotyczący naruszenia ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Zgodnie z treścią art. 12 ust. 1 pkt 4) ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, w razie dokonania nieuczciwej praktyki rynkowej konsument, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych, w szczególności może żądać unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń oraz zwrotu przez przedsiębiorcę kosztów związanych z nabyciem produktu. Zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 i 2 w/w ustawy, praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk.

W oparciu o powołane przepisy powodowie jako działania stanowiące nieuczciwą praktykę rynkową pozwanego wskazali: 1. brak przedstawienia rzetelnej informacji o ryzyku związanym z zaoferowanym produktem; 2. niezgodnienie mechanizmu ustalania ceny produktu; 3. zatajenie rzeczywistego kosztu spłaty kredytu, tj. ceny produktu. Ponadto wskazali, że pozwany wprowadził ich w błąd co do rzeczywistego kosztu udzielanego kredytu. W ocenie Sądu z powyższym nie sposób się zgodzić. W pierwszej kolejności wskazać należy, że w przedstawionej powodom wraz z wnioskiem kredytowym Informacji dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej, pozwany poinformował ich, że „zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych. Występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty.”. Oznacza to więc, że pozwany poinformował powodów, iż kwota zadłużenia zależna jest nie tylko od kwoty udzielonego kredytu, ale także od zmieniającego się kursu waluty.

Następnie w ocenie Sądu brak było podstaw do przyjęcia, że pozwany Bank stosował praktykę rynkową wprowadzającą w błąd poprzez niezgodnienie mechanizmu ustalania ceny produktu oraz zatajenie rzeczywistej ceny produktu. Nie można zarzucić pozwanemu, aby działał w przedmiotowej sprawie podstępnie w stosunku do powodów. Pozwany nie ukrywał przed powodami, że ich kredyt jest wypłacany po kursie kupna, zaś spłacany po kursie sprzedaży, co wynika wprost z treści postanowień umowy kredytu (§ 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umowy). Co więcej, z samej treści umowy wynika,

że określenie w umowie kredytu wartości całkowitego kosztu kredytu oraz rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (§ 12 umowy) miało wyłącznie charakter informacyjny i zostało dokonane na dzień zawarcia przedmiotowej umowy, przy założeniu m. in. że przyznana kwota kredytu została wypłacona w całości i jednorazowo. Postanowienie umowy dotyczyło całkowitego kosztu kredytu, który na dzień sporządzenia umowy wynosił 522.108,12 PLN, przy czym podana kwota nie uwzględniała ryzyka kursowego. Ponieważ na dzień sporządzenia umowy kredytu strony nie znały przyszłego kursu waluty franka szwajcarskiego, oczywistym jest, że pozwany nie mógł podać w umowie kosztu spreadu walutowego uwzględniając tę wartość w całkowitym koszcie kredytu, który został wyliczony na dzień sporządzenia umowy kredytu.

Podkreślić należy, że zawierając umowę kredytu indeksowanego konsument musi liczyć się z ryzykiem wynikającym z ogólnej ekonomicznej zmienności kursów walut obcych i akceptować to ryzyko. Zmienność kursów walut jest zjawiskiem powszechnie znanym, a ryzyko jest oczywiste i wynika już z ogólnego charakteru umowy. Z uwagi zaś na ogólny charakter ryzyka, założenia i oczekiwania powodów o niezmiennność kursu waluty franka szwajcarskiego, w ocenie Sądu należy uznać za pomijanie naturalnych procesów ekonomicznych, które ze swej istoty nie są możliwe do przewidzenia na przyszłość. Na marginesie należy tylko podkreślić, że powyższe rozważania nie dotyczą zmienności kursów walut w zakresie, w jakim wynikała ona z niedozwolonych postanowień umownych, co będzie podlegało rozważeniu w dalszej części uzasadnienia.

Mając powyższe na względzie, w ocenie Sądu zawierając przedmiotową umowę kredytu pozwany nie zachował się wobec powodów w sposób nieuczciwy w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwych praktykach rynkowych, a więc brak było podstaw do stwierdzenia nieważności przedmiotowej umowy na tej podstawie.

Finalnie Sąd dokonał oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ § 1 -3 k.c., na skutek czego uznał za abuzywne wskazane przez powodów postanowienia umowy.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z treści powołanego wyżej przepisu wynika więc, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne tj.: 1) zostały zawarte w umowach z konsumentami; 2) kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami; 3) rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest gdy: 1) postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem; 2) gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

Stosownie do art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Unormowania zawarte w art. 385¹ – 385³ k.c. mają charakter szczególny w stosunku do przepisów, które mają ogólne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy, m.in. art. 58, art. 353¹ czy art. 388 k.c. Stanowią implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, co skutkuje określonymi konsekwencjami dla ich wykładni. Przede wszystkim musi ona prowadzić do takich rezultatów, które pozwolą urzeczywistnić cele dyrektywy. Sądy krajowe stosując prawo wewnętrzne, są więc zobowiązane dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, tak by osiągnąć przewidziany w niej rezultat, a zatem zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 2016-06-13, C-377/14).

Pierwszą ze wskazanych wyżej pozytywnych przesłanek uznania postanowień umowy za niedozwolone jest zawarcie klauzul umownych w **umowie z konsumentem**.

W niniejszej sprawie, w chwili zawierania przedmiotowej umowy powodowie byli konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c. Zaciągnięty przez nich kredyt był przeznaczony na budowę domu metodą gospodarczą oraz spłatę kredytu konsumpcyjnego i nie miał związku z działalnością gospodarczą czy też zawodową powodów.

W dalszej kolejności niezbędne jest ustalenie, czy **postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem**. Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy została przez ustawodawcę bliżej określona w przepisie art. 385¹ § 3 k.c., który nakazuje uznać za nieuzgodnione indywidualnie te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ponadto ustawodawca wprowadził ułatwienie dla konsumenta, tj. domniemanie, że nie są indywidualnie uzgodnione te postanowienia, które zostały przejęte z wzorca zaproponowanego przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 zd. 2 k.c.). Ocena winna być zatem poprzedzona zbadaniem okoliczności związanych z procesem zawierania umowy.

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu nie budziło wątpliwości, że powodowie nie mieli wpływu na kształt kwestionowanych postanowień umownych. Od powodów zależało jedynie, czy zdecydują się zawrzeć umowę, a jeśli tak to w jakiej wysokości i w jakiej walucie zaciągną kredyt oraz na jaki okres. Zgodnie z treścią zeznań świadka A. K., w pozwanym Banku nie było wytycznych co do negocjowania postanowień umowy, niemniej jednak okoliczność ta pozostaje bez znaczenia dla sprawy. Brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez stronę powodową postanowień umownych dotyczących indeksacji wynika już z samego sposobu zawarcia umowy, opartego o treść stosowanego przez pozwanego bank wzorca umowy, oświadczenia o ryzyku oraz regulaminu. Taki sposób zawierania umowy w zasadzie wyklucza możliwość indywidualnego wpływania przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego, poza ustaleniem kwoty kredytu, ewentualnie wysokości marży banku wpływającej na ostateczne oprocentowanie czy pobranej prowizji. Wpływ konsumenta musi mieć charakter realny, rzeczywiście zostać mu zaoferowany, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy, która i tak nie ma szans na urzeczywistnienie woli potencjalnego kredytobiorcy. Nie stanowi także indywidualnego uzgodnienia dokonanie wyboru przez konsumenta jednego z rodzaju umowy przedstawionej przez przedsiębiorcę.

Należy także zaznaczyć, że stosownie do art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

W niniejszej sprawie, choć pozwany powołał się na indywidualne uzgodnienie kwestionowanych przez powodów postanowień, to nie przedstawił na tę okoliczność żadnych dowodów. Samo przeczenie stanowisku powodów, którzy twierdzili, iż nie mieli wpływu na treść zawartej przez strony umowy nie było wystarczające. Przesłuchana w niniejszej sprawie świadek A. K. nie potwierdziła, aby z powodami uzgodniono indywidualnie zapisy przedmiotowej umowy. Dowody zebrane w sprawie wskazywały więc, że powodowie nie mieli żadnego wpływu na treść kwestionowanych postanowień umownych. Zdaniem Sądu, w oparciu o wniosek kredytowy i wydaną po jego rozpoznaniu decyzję kredytową, pozwany sporządził umowę gotową do podpisu według obowiązującego wzorca i przedstawił powodom do podpisu. Należy jednak jeszcze raz podkreślić, że ostateczna decyzja powodów co do zawarcia umowy zawierającej klauzulę indeksacyjną nie oznaczała automatycznie, że klauzula ta została z nimi indywidualnie uzgodniona. Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że analizowane postanowienia umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione z powodami.

Następnie niezbędne jest dokonanie oceny, czy klauzula indeksacyjna **stanowi element głównego świadczenia stron**, a jeśli tak – czy została sformułowana **w sposób jednoznaczny**. Zgodnie z umową pozwany zobowiązał się do oddania powodom na czas oznaczony w umowie sumy środków pieniężnych, a powodowie zobowiązali się do korzystania z tej kwoty i zwrotu wykorzystanej sumy wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty.

Zakres pojęcia „postanowień określających główne świadczenia stron” musi być zawsze ustalany w konkretnym przypadku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy. Ustalenie takiego zakresu polega na określeniu świadczeń decydujących o istocie związania stron umową, czyli na określeniu elementów umowy kluczowych przedmiotowo - co dla stron umowy jest najważniejsze. Przemawia za tym treść przepisu, która nie odnosi się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia (por. wyrok SN z dnia 8 czerwca 2004 r., sygn. I CK 635/03). Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wydanym na gruncie art. 4 ust 2 Dyrektywy 93/13 - orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 r. sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie Á. K. i H. R. v. (...)), „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”.

W niniejszej sprawie klauzulę indeksacyjną uznać należy za określającą podstawowe świadczenie w ramach zawartej umowy. Postanowienia dotyczące indeksacji wprost to świadczenie określają. Literalna analiza zapisów przedmiotowej umowy oraz okoliczności faktyczne związane z jej zawarciem wskazując na to, że zgodnie z intencją stron przedmiotem umowy było pozyskanie przez powodów kredytu w niezbędnej dla nich kwocie PLN z zastosowaniem niższego, korzystniejszego w dacie zawierania umowy oprocentowania. Osiągnięcie tego celu było możliwe jedynie przy wykorzystaniu kredytu wyrażonego walutą obcą. Zadowalającą dla powodów wysokość kapitału i raty miesięcznej zapewniała umowa kredytu z klauzulą indeksacyjną, określającą wysokość zobowiązania w CHF. Niejako w zamian za to powodowie przejęła na siebie ryzyko walutowe.

Eliminacja klauzuli indeksacyjnej czyniłaby więc niemożliwym pozyskanie przez powodów tańszego na dzień zawarcia umowy kredytu. Powszechnie wiadomym jest, że taki kredyt był możliwy do uzyskania jedynie w przypadku kredytu indeksowanego do CHF. W związku z tym należy uznać, że klauzula indeksacyjna stanowiła *conditio sine qua non* umowy łączącej strony niniejszego postępowania. To zaś czyni klauzulę indeksacyjną postanowieniem umownych o charakterze głównego świadczenia stron.

Następnie należało dokonać oceny sposobu sformułowania klauzuli indeksacyjnej w kontekście jej jednoznaczności. Za postanowienie sformułowane jednoznacznie uznać należy postanowienie, które wyrażono prostym i zrozumiałym językiem. Analogicznie, postanowieniem niejednoznacznym, będzie takie, które nie jest dla przeciętnego konsumenta zrozumiałe w prosty sposób, które dotknięte jest brakiem przejrzystości warunków umownych (por. wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17).

Mając powyższe na względzie, w ocenie Sądu należy przyjąć, że analizowane postanowienia umowne były sformułowane niejednoznacznie w części, w jakiej odwołują się do nieweryfikowalnego w dacie zawarcia umowy, arbitralnie ustalanego przez jedną ze stron umowy – pozwany Bank, kursu waluty (kupna/sprzedaży) bez określenia precyzyjnego działania mechanizmu wymiany waluty. Na skutek tego, skoro główne świadczenie strony powodowej w postaci kwoty kredytu do spłaty, przy przyjęciu kursu ustalonego arbitralnie przez pozwany Bank nie zostało określone w sposób jednoznaczny, umożliwiała to dokonanie analizy postanowień umowy odnoszących się do ustalenia kwoty kredytu, a dokładnie kursu waluty, pod kątem ich abuzywności.

Klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na swobodę decyzyjną przedsiębiorcy co do kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, jest klauzulą niedozwoloną. Jak wskazuje się w judykaturze, wymóg jednoznacznego i zrozumiałego sformułowania postanowienia umowy, określany zasadą transparentności, wyraźnie wyodrębnia dwa elementy. Zrozumiałość dotyczy zarówno treści jak i formy wzorca, natomiast wymóg jednoznacznego jego sformułowania odnosi się wyłącznie do treści, zmierza do zapobiegania sformułowaniom, które mogą prowadzić do wieloznaczności tekstu. Zatem przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. jest spełniona tylko wtedy, gdy postanowienie wzorca nie budzi wątpliwości co do jego znaczenia, innymi słowy, gdy wynika z niego tylko jedna możliwa interpretacja dla przeciętnego, typowego konsumenta (por. wyroki SN z dnia 15 lutego 2013 r., sygn. I CSK 313/12; z dnia 13 czerwca 2012 r., sygn. II CSK 515/11).

Zgodnie zaś z zaprezentowaną przez TSUE w orzeczeniu C-186/16 wykładnią art. 4 ust. 2 dyrektywy (odpowiadającego art. 385¹ §1 zd. 2 k.c.), wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. W ocenie Sądu, w oparciu o okoliczności niniejszej sprawy, uznać należało, że pozwany Bank nie podołał temu obowiązкови.

W kwestii kwoty kredytu po indeksacji, wskazać należy, że zgodnie z umową została ona określona jako wynik przeliczenia na CHF wypłaconej kwoty kredytu według kursu kupna wymienionej waluty, zgodnie z Tabelą Kursów obowiązującą w pozwanym banku w dniu uruchomienia kredytu lub transz. W umowie zawarto też postanowienie, że zmiana kursu waluty w trakcie okresu kredytowania wpływa na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu i raty kapitałowo-odsetkowej (§2 ust. 2 umowy). Kwota raty kredytu miała być ustalana po przeliczeniu salda kredytu wyrażonego w CHF na złote polskie po kursie sprzedaży wymienionej waluty obcej przewidzianym w Tabeli Kursów obowiązującej w pozwanym Banku w dniu płatności raty kredytu (§7 ust. 1 umowy).

W ocenie Sądu, wskazanych wyżej postanowień nie można było uznać za jednoznaczne, ponieważ odsyłają do nieokreślonych w umowie wielkości, a mianowicie kursów z Tabel Kursów Walut Obcych obowiązujących u pozwanego. Wielkości tych nie sposób sprecyzować w świetle treści umowy, która nie wskazuje, w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna z powołanych Tabel będą określone. W chwili zawarcia umowy powodowie, jak również pracownicy pozwanego, którzy zawierali z nimi umowę, nie znali konkretnych wartości, jakie mogły się pojawić w Tabeli Kursów obowiązującej u pozwanego w dniu przeliczania kwoty kredytu na CHF, ani w dniach wyliczania kolejnych rat. Umowa nie określała żadnych podstaw, aby je ustalić. Bez znaczenia z punktu widzenia powyższej oceny pozostają zaś obecne próby dowodzenia przez pozwanego, że kurs CHF ustalany na potrzeby przedmiotowej umowy był w rzeczywistości kursem rynkowym i był ustalany według obowiązujących u pozwanego procedur. Powyższe nie zmienia bowiem faktu, że umowa nie określała sposobu ustalania kursów waluty, a co za tym idzie kredytobiorca (powodowie) nie tylko nie miał na niego wpływu, ale także nie miał o nim wiedzy.

Następnie należało dokonać oceny, czy klauzule umowne kwestionowane przez powodów **kształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy**. Dobre obyczaje, wskazane w art. 385¹ k.c., stanowią przykład klauzuli generalnej, której celem jest wprowadzenie możliwości dokonania oceny treści czynności prawnej w świetle norm pozaprawnych. Znaczenie mają tu normy moralne, obyczajowe i powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, m.in. w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Pod pojęciem dobrych obyczajów, w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami.

Jak wskazuje się w doktrynie, istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka, wskutek czego sprzeczne z nimi są działania wykorzystujące m.in. niewiedzę, brak doświadczenia drugiej strony, naruszanie zasady równorzędności stron (W. Popiołek w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, t. 1, 2008, s. 1094). Sprzeczność z dobrymi obyczajami będzie występować najczęściej w sytuacji, gdy dane postanowienie umowne narusza stan równowagi kontraktowej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. Należy także zauważyć, że zastosowane w art. 385¹ § 1 k.p.c. pojęcie sprzeczności z dobrymi obyczajami stanowi przeniesienie na grunt kodeksu cywilnego pojęcia sprzeczności z wymogami dobrej wiary, użytego w art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13. Zgodnie z treścią wskazanego przepisu prawa UE, warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za

nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

W zakresie zaś drugiej z powołanych przesłanek, a więc rażącego naruszenia interesu konsumenta, w doktrynie podaje się, że naruszenie to może dotyczyć szeroko pojmowanych interesów – tak majątkowym, jak i niemajątkowym. Ustawodawca nie ogranicza w żaden sposób kategorii interesów konsumentów, które mogą zostać naruszone. Za niedozwolone postanowienia umowne można więc uznawać również te klauzule, które rażąco naruszają osobiste interesy konsumentów (M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 768; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 października 2004 r., sygn.. I CK 162/04). Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie. Należy jednak pamiętać, że zgodnie z brzmieniem art. 385¹ § 1 k.c., takie naruszenie winno mieć charakter rażący.

Pojęcie rażącego naruszenia interesów konsumenta także stanowi przeniesienie na grunt polskiego prawa, zawartego w treści art. 3 ust.1 dyrektywy 93/13 pojęcia prawa UE, wymogu spowodowania poważnej i znaczącej nierównowagi wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Powyższe oznacza, że podczas dokonywania wykładni art. 385¹ k.c. zachodzi konieczność złagodzenia kryteriów stawianych skutkom postanowienia, których zaistnienie pozwalać będzie na stwierdzenie jego niedozwolonego charakteru.

Jak wskazano już powyżej, przed zawarciem przedmiotowej umowy powodom nie przedstawiono ani nie wytłumaczono sposobu tworzenia Tabel Kursów Walut Obcych obowiązujących u pozwanego, nie zaprezentowano także w sposób obrazowy mechanizmu działania indeksacji. W trakcie podpisywania umowy doradca bankowy sugerował powodom, że waluta CHF jest walutą stabilną. Co prawda wraz z wnioskiem kredytowym powodowie otrzymali Informację dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej, jednakże pracownik pozwanego nie przeprowadził symulacji wysokości raty w zależności od wahań kursu na przykładzie kredytu powodów. Należy uznać, że samo ogólne pouczenie, że z zaciągniętym kredytem wiąże się ryzyko wynikające ze zmienności kursu waluty, do której kredyt indeksowano, bez wskazania, że ryzyko to nie jest w żaden sposób ograniczone, nie mogło zostać uznane za wystarczające. Także tabela z przykładem wpływu zmiany stopy procentowej zamieszczona we wskazanej informacji nie czyni prawidłowym pouczenia o ryzyku wynikającym ze zmienności kursu (przedmiotowa tabela odnosi się do kredytu w dużo mniejszej kwocie niż zaciągnięty przez powodów). Za wprowadzające w błąd należy uznać pouczenie o wysokości raty kapitałowo-odsetkowej w przypadku wzrostu kursu waluty, do której indeksowano kredyt o około 11%. Pouczenie to sugeruje, że powodowie powinni liczyć się z możliwością zwiększenia ich zobowiązania o 11%, gdy tymczasem umowa nie zawierała żadnego ograniczenia kursowego. Ponadto przedmiotowa informacja dotyczy ryzyka zmiany kursu z okresu 12 miesięcy, a powodowie zaciągnęli kredyt na okres 432 miesięcy.

Odnosząc się do kwestionowanego postanowienia umownego z § 2 ust. 2 umowy, w którym opisano mechanizm indeksacji kredytu do waluty obcej, zauważyć należy, że było ono poddane badaniu w ramach kontroli abstrakcyjnej, na skutek czego zostało uznane za abuzywne. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 14 grudnia 2010 r., sygn. XVII AmC 426/09, od którego apelacja została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 21 października 2011 r., sygn. VI ACa 420/11, wymieniona klauzula w brzmieniu: "Kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF/USD/EUR po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy" została uznana za niedozwolone postanowienie umowne. Następnie przedmiotowe postanowienie zostało wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod nr 3179. Należy przy tym podkreślić, że żadne inne okoliczności sprawy ani kształt kwestionowanej przez powodów umowy nie prowadzą do wniosku, że wymienione postanowienie, włączone do przedmiotowej umowy, uznane za niedozwolone w trybie kontroli abstrakcyjnej, utraciło abuzywny charakter.

Analogicznie należało ocenić postanowienie umowne z § 7 ust. 1 umowy, w którym zapisano, że kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych w pozwanym

Banku (w zakresie odniesienia do kursu sprzedaży ustalanej przez pozwanego). Za abuzywne uznać należało także postanowienie z § 2 ust. 2 umowy, w zakresie przewidującym wyliczanie przez pozwanego Bank wysokości rat celem spłacania kredytu i wysokości kwoty kredytu w CHF i PLN, w piśmie przesyłanym kredytobiorcom po uruchomieniu kredytu. Sprzeczne z dobrymi obyczajami jest także ukształtowanie postanowień umowy, które pozwala przedsiębiorcy wskazywać konsumentowi wysokość jego świadczenia już po zawarciu umowy.

Wskazane wyżej postanowienia umowy kształtowały prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, gdyż przyzwały profesjonalnej stronie umowy – pozwanemu bankowi, na kształtowanie wysokości świadczenia kredytobiorcy w sposób dowolny, tj. poprzez ustalenie wysokości kursu waluty obcej.

Należy ponownie wskazać na art. 385² k.c., zgodnie z którym oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Z powyższego wynika, że Sąd dokonuje oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia na chwilę zawarcia danej umowy, a więc dla rozstrzygnięcia nie ma żadnego znaczenia w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. Nieistotne jest, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikały dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Ważne jest to, że nie było żadnych przeszkód, aby skorzystał z takich uprawnień. Postanowienie jest abuzywne, jeżeli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta.

W związku z powyższym, w niniejszej sprawie dla oceny niedozwolonego charakteru określonych postanowień umownych bez znaczenia pozostawało, w jaki sposób pozwany faktycznie ustalał kurs waluty, do której kredyt był indeksowany. Bez znaczenia pozostawało także to, w jaki sposób pozwany finansował udzielanie kredytów indeksowanych, ponieważ również to stanowi okoliczność leżącą poza łączącym strony stosunkiem prawnym, a równocześnie związaną z wykonywaniem umowy, a nie chwilą jej zawarcia.

Klauzulą abuzywną jest postanowienie umowne zezwalające stronie (pozwanemu Bankowi) na dowolne kształtowanie wysokości świadczenia drugiej strony (powodów). Takie postanowienie nie przestaje być niedozwolone tylko dlatego, że zostało wykorzystane ze stosunkowo niewielkim (kwotowo) pokrzywdzeniem kontrahenta. Niedozwolony charakter klauzuli i konieczność jej wyeliminowania z umowy wynika z nieakceptowalnego oddania jednej ze stron uprawnienia do określenia wysokości świadczenia drugiej strony, niezależnie od tego, czy strona zastrzegająca korzystne dla siebie świadczenie wykorzystwała swą uprzywilejowaną pozycję tylko w umiarkowanym stopniu.

Skutkiem omówionej wyżej abuzywności postanowień umownych jest brak związania nimi powodów, a co za tym idzie konieczność pominięcia w przedmiotowej umowie odwołania do kursów walut określanych przez bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. To zaś powoduje powstanie w umowie luki, na skutek której zachodzi niemożność określenia wysokości zobowiązania powodów w CHF, określenia wysokości kwoty ich zadłużenia w walucie obcej. Dalej, występuje sytuacja niemożności określenia wysokości poszczególnych rat. Jednocześnie nie jest w ocenie Sądu dopuszczalne dokonywanie obliczeń od kwoty wyrażonej w złotych polskich, albowiem prowadziłyby to do bezprawnego zignorowania klauzuli indeksacyjnej stanowiącej przedmiotowo istotny element umowy, a także co ważniejsze, do utrzymania wynaturzonego w ten sposób stosunku prawnego, na skutek którego powodowie uzyskaliby kredyt w walucie polskiej, z korzyściami właściwymi dla kredytu indeksowanego do waluty obcej. To zaś doprowadziłoby do nieznajdującego żadnego uzasadnienia uprzywilejowania powodów na tle innych kredytobiorców, którzy będąc w analogicznej sytuacji nie podjęli ryzyka związanego z zawarciem kredytu indeksowanego walutą CHF, zaciągając kredyty złotowe.

W niniejszej sprawie Sąd miał za zadanie ustalenie, czy zachodzi możliwość uzupełnienia tak powstałej luki przepisem prawa o charakterze dyspozytywnym, mającym zastosowanie do umów w tych kwestiach, które nie zostały uregulowane przez strony. Takie stanowisko wyraził TSUE w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r. (C 26/13), zgodnie z którym „Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w sprawie, w której umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać

po wyłączeniu z niej nieuczciwego warunku, przepis ten nie sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które pozwala sądowi zarządzić skutkom nieważności tego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym.”. Przypomnienia wymaga jednak stanowisko TSUE, zgodnie z którym klauzule dotyczące ryzyka kursowego (dot. wyznaczania kursów) określają główny przedmiot umowy kredytu; w związku z tym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu z pominięciem w/w klauzul nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia (wyrok TSUE z dnia 14 marca 2019 r., D., C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52; podobnie; wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r. C-260/18 D., pkt 44).

W niniejszej sprawie, postanowienia umowy odnoszące się do mechanizmu indeksacji dotyczyły głównego przedmiotu umowy - miały bezpośredni wpływ na ukształtowanie głównego świadczenia stron, zobowiązania kredytobiorcy (powodów). Usunięcie tych postanowień prowadziłoby do całkowitego wyeliminowania ryzyka walutowego, wymiany walutowej stanowiącej istotę łączącego strony stosunku prawnego w powiązaniu z zasadami ustalania oprocentowania stawką referencyjną LIBOR 3M, w których zobowiązanie kredytobiorcy (powodów) wyrażone jest w CHF. To zaś oznacza, że na skutek kontroli abuzywności powyższych postanowień sporną umowę należy uznać za nieważną.

Należy zaznaczyć, że art. 358 k.c., w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w sytuacji, w której przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej i określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, wszedł w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 r., mocą nowelizacji kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 r. Nie może być zatem miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej między stronami niniejszego postępowania. Ponadto przepis ten dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej i sposobu ich przeliczenia na walutę polską. Tymczasem w przedmiotowej umowie, dla określenia wysokości – przeliczenia wyrażonej w walucie polskiej na CHF, kwoty kredytu, celem określenia zobowiązania kredytobiorcy w walucie obcej, konieczne było posłużenie się kursem waluty.

Wykluczyć również należało posłużenie się w tym zakresie innymi przepisami prawa, regulującymi swoisty stosunek prawny. W ocenie Sądu nie istnieją jakiegokolwiek ustalone zwyczaje, umożliwiające na zasadzie art. 56 k.c. uzupełnienie abuzywnych postanowień. Na rynku finansowym nie funkcjonuje zwyczaj, który pozwoliłby na ustalenie wysokości kursu waluty obcej na potrzeby obliczenia wysokości zobowiązania, rat i oprocentowania.

W okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzenie nieważności umowy, jako przesłanka do uwzględnienia roszczenia o zapłatę, było zgodne z żądaniami powodów. Całkowicie bez znaczenia pozostawała w tym kontekście kwestia skutków stwierdzenia nieważności dla pozwanego. W ocenie Sądu zastosowanie sankcji nieważności nie narusza, uwzględniając zakres naruszeń po stronie pozwanego, zasady proporcjonalności. Należy także zaznaczyć, że w świetle powyższych rozważań bez znaczenia dla oceny wskazanych postanowień umownych były motyw, jakimi kierowali się powodowie inicjując niniejsze postępowanie, a w szczególności to, czy powodem był znaczny wzrost kursu waluty CHF po zawarciu umowy kredytu. Nie sposób było także uznać, że roszczenie powodów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. Zdaniem Sądu w żadnym przypadku nie można uznać, iż konsument wywodzący swoje roszczenia z niedozwolonych postanowień umownych, które do umowy wprowadził przedsiębiorca, nadużywa swoich praw podmiotowych.

W toku postępowania powodowie wykazali, że w okresie objętym żądaniem pozwu, tj. od dnia zawarcia umowy do dnia 05 sierpnia 2019 r., uiszcili na rzecz pozwanego Banku dochodzoną pozwem kwotę 268.484,09 PLN. Nieważność umowy powodowała, iż świadczenie przez nich uiszczone tytułem spłaty wszystkich rat kapitałowo - odsetkowych uiszczonych w złotych stało się świadczeniem nienależnym, a więc za zasadną podstawę odpowiedzialności pozwanego Sąd przyjął art. 410 k.c., nie zaś art. 471 k.c. (odpowiedzialność kontraktowa). Niezasadna była przy tym argumentacja pozwanego, negująca możliwość uwzględnienia roszczenia powodów w oparciu o wskazany art. 410 k.c. Należy bowiem zauważyć, że skutkiem stwierdzenia nieważności umowy jest wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Niezasadne było również powołanie się przez pozwanego na art. 411 pkt 1 k.c., bowiem wprost z dyspozycji wskazanego przepisu wynika, że brak możliwości żądania zwrotu świadczenia nienależnego nie obejmuje sytuacji, gdy jego spełnienie nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy.

Za niezasadny Sąd uznał także podnoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia. W ocenie Sądu brak było podstaw do stwierdzenia, by do roszczenia strony powodowej o zwrot nienależnego świadczenia w postaci spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych uiszczanych co prawda okresowo w wykonaniu umowy kredytu, zastosowanie miał 3 letni okres przedawnienia, zgodnie z art. 118 k.c. Zdaniem Sądu roszczenie powodów nie ma charakteru okresowego, jest to bowiem roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, więc zasadne jest zastosowanie 10-letniego okresu przedawnienia.

O odsetkach od zasądzonej kwoty należności głównej Sąd orzekł zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c., uznając, przy uwzględnieniu treści art. 455 k.c., że w przypadku świadczenia nienależnego obowiązany do jego zwrotu pozostaje w opóźnieniu dopiero, gdy nie spełni świadczenia po wezwaniu (wyrok SN z dnia 22 marca 2001 r. sygn. akt V CKN 769/00; z dnia 29 maja 2015 r., sygn. VI ACa 1020/14). Odsetki za opóźnienie od kwoty 79.779,64 zł należą się od dnia następnego po dniu doręczenia odpisu pozwu pozwanemu tj. od dnia 31 lipca 2018 r. oraz od kwoty 188.704,45 zł od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pisma z dnia 09 września 2019 r. rozszerzającego powództwo, tj. od dnia 09 października 2019 r. W tym miejscu należy wskazać, że wyrok w części odnoszącej się do daty odsetek liczonych od kwoty 79.779,64 zł. błędnie wskazuje datę 31 lipca **2019 r.** Jest to efekt pomyłki pisarskiej, która nie podlega sprostowaniu, albowiem ingerowałoby to w treść merytoryczną rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Podstawą oceny żądania powodów o ustalenie, że zawarta między stronami umowa kredytowa nr (...) z dnia 21 lipca 2008 r. jest nieważna, był art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Przesłanką powództwa opartego na art. 189 k.p.c. jest interes prawny w żądaniu ustalenia. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, interes prawny ujmowany jest jako obiektywna w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołana rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania konkretnej treści wyroku (por. wyrok SN z dnia 14 lipca 1972 r., sygn. III CRN 607/71; z dnia 22 września 1999 r., sygn. I PKN 263/99; uchwała SN z dnia 14 marca 2014 r., sygn. III CZP 121/13) Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (wyrok SN z dnia 24 marca 1987 r., sygn. III CRN 57/87).

Interes prawny w wytoczeniu powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. nie istnieje wtedy, gdy realnie możliwym jest uzyskanie przez powoda ochrony lub usunięcie stanu niepewności w inny sposób, gdy uzasadnione jest posłużenie się dalej idącym (intensywniejszym) środkiem ochrony prawnej. Zatem, jeżeli do usunięcia stanu niepewności czy zagrożenia sfery prawnej powoda istnieje możliwość wytoczenia innego powództwa, np. o świadczenie, to możliwość wytoczenia takiego powództwa wyłącza istnienie interesu prawnego (por. uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 30 grudnia 1968 r., sygn. III CZP 103/68; uchwała z dnia 27 lipca 1990 r., sygn. III CZP 38/90; wyrok SN z dnia 14 marca 2012 r., sygn. II CSK 252/11). Innymi słowy, interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi skuteczną obronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w nieokreślonej przyszłości. W orzecznictwie wypracowano między innymi zasadę, zgodnie z którą za nieposiadającą interesu prawnego uznać należy osobę, która ochrony prawnej może poszukiwać w drodze powództwa o zasądzenie świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych (por. wyrok SN z dnia 13 kwietnia 1965 r., sygn. II CR 266/64, z dnia 22 listopada 2002 r., sygn. IV CKN 1519/2000).

Zdaniem Sądu, skoro powodowie wytoczyli powództwo o spełnienie świadczenia, tj. powództwo dalej idące, należy stwierdzić brak interesu prawnego w uzyskaniu przez nich orzeczenia ustalającego nieważność umowy. Konsekwencją tego stało się oddalenie powództwa w tym zakresie (pkt 2 sentencji wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty procesu w niniejszym postępowaniu składały się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, opłata skarbową

od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 10.800,00 zł (§ 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r.).

Sędzia SO Agnieszka Rafałko

ZARZĄDZENIE

(...)

Sędzia SO Agnieszka Rafałko